

Tanja Airaksinen

16.6.2025

THL/2843/4.00.00/2025

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto on valmisteltu lausuntopalvelu.fi:ssä

Viite: Lausuntopyyntöne 4.6.2025 VN/17687/2025

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksista pelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

1 § Avustettava toiminta

Ehdotamme pykälään 1 seuraavaa lisäystä: Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa avustettavan toiminnan painotukset vuosittain Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimassa käyttösuunnitelmassa.

2 § Avustuksen saajat

Ehdotamme sosiaali- ja terveyshuollon palvelut muuttamista muotoon sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

3 § Määrärahan käyttösuunnitelman vahvistaminen

Asetusluonnoksessa THL:lle muotoiltu valtionapuviranomaisen rooli mukailee vastaavia roolituksia, joita THL on määritelly aikaisemmin esimerkiksi Turvakotien ja Nollalinjan, TE-määrärahojen ja Ruoka-aputoiminnan-rahoituksen osalta. Käyttösuunnitelmaan koskevaan ehdotukseen tulisi mainittujen lisäksi kohtaan 4) tulisi myös määritellä avustusta hakevan tahon ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raportointivastuut tai ilmaista missä raportointivastuu tarkemmin.

4 § Avustuslajit

Ei huomioita.

5 § Valtionavustuksen hakeminen

THL pitää tärkeänä, että avustusten hakuvaiheessa hakija määritteli määrällisiä ja/tai laadullisia mittareita avustettavan toiminnan vaikutusten arvioimiseksi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä rahoitushakua koskeva toiminnasta. Lisäksi hakijan olisi syytä tuoda esille muu mahdollinen, samaan tarkoitukseen haettu rahoitus jo hakuvaiheessa.

6 § Avustuksen määrä

THL tulkitsee pykälässä mainitun 90 % edellyttävän avustuksen saajilta 10 % omarahoitusosuutta. THL pitää tärkeänä vastaavan 10 % omarahoitusosuuden edellyttämistä avustuksen saajalta myös tieteellisen tutkimuksen avustuskokonaisuudessa yksityishenkilöille myönnettäviä avustuksia lukuun ottamatta. Sähköisten anonyymien palvelujen osalta omarahoitusosuutta ei tulisi edellyttää.

7 § Avustuspäätös

THL katsoo, että valtionavustuksen myöntäminen useammalle vuodelle kerrallaan ilman vuosittaista hakumenettelyä olisi tarkoituksenmukaisin toteutustapa, jolloin ehdollista avustuspäätöstä ei tarvitsisi tehdä. Tämä keventäisi myös hankehallinnointia ja sitouttaisi toimijoita suunniteltuun työhön pitkäjänteisemmin.

THL ehdottaa pykälän muotoilua seuraavasti: ”Päätöksestä, jolla avustus myönnetään, tulee sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 11 §:ssä säädetään, tarvittaessa käydä ilmi suunnitelma avustuksista seuraaville vuosille. Sähköisten palveluiden avustuskokonaisuudessa valtionavustus voidaan myöntää enintään viideksi vuodeksi kerrallaan ilman vuosittaista hakumenettelyä. Aluetyön avustuskokonaisuudessa ja tieteellisen tutkimuksen avustuskokonaisuudessa valtionavustus voidaan myöntää enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ilman vuosittaista hakumenettelyä. Vahvistamattomien määrärahojen osalta avustuspäätökset ovat ehdollisia.”

8 § Hyväksyttävät kustannukset

THL ehdottaa lauseen ”Asetuksen 8 §:n 4 mom. nojalla hyväksyttäviä kustannuksia eivät ole poistot eivätkä laskennalliset erät, jotka eivät perustu jo toteutuneisiin kuluihin tai menetyksiin.” muuttamista muotoon: ”Asetuksen 8 §:n 4 mom. nojalla hyväksyttäviin kustannuksiin kuuluu vain sellaiset poistot ja laskennalliset erät, jotka perustuvat jo toteutuneisiin kuluihin ja menetyksiin.”

Kohdan 7 erittelystä syystä määriteltyihin kustannuksiin tulisi antaa esimerkkejä perustelumuistiossa, kuten esimerkiksi kokous- ja konferenssikustannukset.

9 § Kirjanpito

Ei huomioita.

10 § Voimaantulo

Ei huomioita.

Muut huomiot ja kommentit

THL kannattaa valtioneuvoston asetusluonnoksen esittämää avustuskokonaisuutta. Kaikki kolme esitettyä avustuskokonaisuutta ovat perusteltuja ja edistävät pelihaittojen vähentämistä eri näkökulmista ja niiden avulla voidaan tukea yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja siten saada aikaan laajempia vaikutuksia. Toiminnot muodostavat kokonaisuuden yhdessä THL:n lakisääteisten rahapelihaittojen ehkäisyyn ja vähentämiseen keskittyvien toimien kanssa. Anonyymien sähköisten palvelujen tuottaminen rahoitetaan tällä hetkellä peliyhtiön suoralla rahoituksella, mikä ei ole kestävä ratkaisu. THL kannattaa asetusluonnoksessa esitettyä rahoitusmuutosta.

THL pitää tärkeänä, että avustuskokonaisuudet ilmoitetaan asetuksessa selkeästi. Asetuksen avustuskokonaisuudet ovat sähköiset anonyymit palvelut, aluetyö sekä tieteellinen tutkimus.

Ehdotamme, että perustelumuistiossa olevaa lausetta ” Tämän asetuksen mukaisilla valtionavustuksilla ei ole tarkoitus korvata tai muodostaa päällekkäistä rahoituskanavaa pelihaittatyölle, jota sosiaali- ja terveysalan järjestöt tekevät.” muutetaan seuraavasti ”Tämän asetuksen mukaisilla valtionavustuksilla ei ole tarkoitus korvata tai muodostaa päällekkäistä rahoituskanavaa sosiaali- ja terveysalan järjestöjen STEA-rahoitettavalle työlle tai terveyden edistämisen määrärahoilla rahoitettavalle toiminnalle.”

Perustelumuistioon tulisi THL näkemyksen mukaan kirjata ehkäisevän työn ja korjaavan työn rahoituksen rajapinta selkeästi. Ehkäisevän työn rahoitusmuotoina ovat tällä hetkellä kunnille, hyvinvointialueille, oppilaitoksille ja järjestöille suunnattu, hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kohdennettu, TE-määräraha sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöille kohdennettu, terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävän työn, STEA rahoitus. STEA-avustuksilla rahoitetaan ensisijaisesti sellaista ehkäisevää työtä, sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa, joka ei kuulu julkisen sektorin lakisääteisiin vastuisiin. Haittojen vähentämiseen ja sen kautta korjaavaan työhön ei vastaavaa rahoitusta ole. Asetus mahdollistaa aluetyön kehittämisen ehkäisevän ja korjaavan työn rajapinnalla kuten tunnistamisessa, varhaisessa tuessa, ensivaiheen ohjauksessa ja hoidossa. Lisäksi rajapinta tulisi esittää vuosittain laadittavissa käyttösuunnitelmissa.

Nyt valmistelussa oleva asetus turvaa aluetyön kehittämisen edellä mainittujen puuttuvien rahoituskanavien osalta. Osana THL:n työtä rahapelihaittojen ehkäisy ja vähentäminen on myös tiiviissä kytköksessä muun ehkäisevän päihdetyön ja päihde- ja riippuvuuspalvelujen kehittämisen ja tutkimuksen kanssa.

Tanja Airaksinen

16.6.2025

THL/2843/4.00.00/2025

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos tekee, osana lakisääteistä tehtäväänsä, tieteellistä tutkimusta. Nyt valmisteilla olevassa asetuksessa määriteltävä tieteellisen tutkimuksen avustuskokonaisuus

korvaa aiemmin THL:n kautta rahoitetun, laitoksen tutkimusta täydentävän ja kokonaisuuden kannalta tarpeellisen THL:n ulkopuolisen tieteellisen tutkimuksen rahoituksen ja jättäen THL-rahoitukseen sen lakisääteiset tehtävät.

Avustuksen myöntämisen kannalta THL pitää tärkeänä mahdollisimman pitkäjänteistä päätöksentekoa, sillä rahoituksen vaikuttavuus heikkenee, jos valtionavustuksen saajia ei sitouteta saattamaan kehittämistyötä loppuun. Samalla vaikeutuu tavoitteiden saavuttamisen ja vaikuttavuuden arviointi. THL kiinnittää huomiota siihen, että sen on mahdollista vastaanottaa asetuksessa sille määriteltä valtionapuviranomaistehtävä, mikäli sille osoitetaan tehtävän hoitamiseksi tarvittavat riittävät resurssit. Valtionapuviranomaisen valtionapujen hallinnointiresurssi on kiitettävästi huomioitu perustelumistiossa. THL huomauttaa, että myös avustettavien toimintojen vaikutuksien arvioinnille ja niiden raportoinnille on tarpeen osoittaa tarpeenmukaiset resurssit.

Pelihaittoja ehkäisevä ja vähentävä työ tulee turvata jatkossa laajalaisena kokonaisuutena pitkäjänteisesti ja riittävin resurssein, sisältäen sekä valtionavustuskokonaisuuden (ml. valtionavustusten hallinnointi THL:ssä) että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävät rahapelihaittojen ehkäisyssä ja vähentämisessä.

Pääjohtajan sijainen,
Hallinto- ja talousjohtaja

Mia Nykopp

Johtaja

Piia Aarnisalo

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 5 pages before this page
Dokumentet inneholder 5 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende